

PERHE- JA TYÖELÄMÄN YHDISTÄMINEN: MIESTEN JA NAISTEN TYÖJÄRJESTELYT

Tulevaisuuden työllisyysvaihtoehdot

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö teki kesällä ja syksyllä 1998 laajan tutkimuksen tulevaisuuden työllisyysvaihtoehdoista EU:n 15 jäsenvaltiossa ja Norjassa. Tutkimuksen yhteydessä esitetyt tärkeimmät kysymykset olivat seuraavat: Ketkä ovat halukkaita tekemään työtä? Milloin? Miksi? Tutkimuksessa selvitettiin palkkatyössä olevien tai seuraavien viiden vuoden aikana työmarkkinoille aikovien näkemyksiä. Tässä asiakirjassa tehdään yhteenveto tutkimuksen tärkeimmistä tuloksista, jotka koskevat nykyistä osallistumista palkkatyöhön ja yhdessä elävien miesten ja naisten tulevaisuutta koskevia toiveita.

Tärkeimmät havainnot

- Yli kaksi kolmasosaa Euroopan unionin ja Norjan työvoimasta on naimisissa tai avoliitossa. Tämä merkitsee sitä, että päätös työmarkkinoille osallistumisesta ja työajoista koskee kyseisen henkilön lisäksi myös hänen kumppaniaan.
- Molempien kumppanien viikkotyötuntimäärä yhteensä on 62 tuntia. Taloudellisissa vaikeuksissa olevat pariskunnat olivat huomattavasti vähemmän aikaa (53 tuntia) palkkatyössä kuin pariskunnat, jotka pitivät itseään hyvin toimeentulevina (66 tuntia).
- Lasten kuuluminen talouteen vaikuttaa suhteellisen vähän palkkatyöhön käytettyihin tunteihin, vaikka joka neljännessä lapsiperheessä mies on työssä kokoaikaisesti naisen ollessa osa-aikatyössä.
- Suuressa osassa kotitalouksista (43 prosenttia) on vain yksi palkansaaja; useimmissa tapauksissa tämä on mies.
- Lähes kolmasosa (31 prosenttia) pariskunnista kertoi pitävänsä enemmän mallista, jossa mies työskentelee kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti, vaikka sitä käytännössä tällä hetkellä soveltaa vain 20 prosenttia pariskunnista.
- Monet pariskunnat (16 prosenttia) ilmoittivat, että heidän mielestään olisi hyvä, jos molemmat työskentelisivät osa-aikaisesti. Tällä hetkellä kuitenkin ainoastaan kaksi prosenttia soveltaa tätä mallia.
- Nykyiseen tilanteeseen verrattuna miehet ja naiset sanoivat pitävänsä parempana sitä, että molemmat käyvät palkkatyössä; useimmat miehet ja naiset olivat sitä mieltä, että miehen lisäksi myös naisen olisi käytävä töissä.

Miten perheet tekevät työn ja yksityiselämän eri osa-alueisiin kohdistuvia ajankäytön vaatimuksia koskevat valinnat nykyajan Euroopassa? Ja tarkemmin ottaen, miten yhdessä asuvat miehet ja naiset neuvottelevat siitä, miten paljon aikaa kumpikin osapuoli käyttää eri elämän osa-alueelle?

Vaikka yleisesti tunnustetaan, että yhden hengen taloudet ja yksinhuoltajataloudet yleistyvät Euroopassa jatkuvasti, nyt käsiteltävänä olevassa tutkimuksessa tulevaisuuden työllisyysvaihtoehtoista keskitytään siihen, miten työssäkäynti jakautuu pariskunnan jäsenten kesken. Tämä kysymys on ajankohtainen useimmille työssä käyville kansalaisille, kun otetaan huomioon, että yli kaksi kolmasosaa työvoimasta EU:ssa ja Norjassa on joko naimisissa tai avoliitossa.

Naisten työssäkäynti: nykyinen tilanne ja tulevaisuudennäkymät

Noin puolet kaikista 16–64-vuotiaista naisista EU:n 15 jäsenvaltiossa ja Norjassa käy töissä. Naisten työllisyysaste vaihtelee maasta toiseen huomattavasti: Espanjassa se on 30 prosenttia ja Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa 70 prosenttia. Kaksi kolmasosaa työssä käyvistä naisista on naimisissa tai avoliitossa. Yksi kolmasosa asuu yksin.

Valitun työn mukaan vain hieman yli puolet (58 prosenttia) naimisissa tai avoliitossa olevista naisista on kokoaikatyössä. Osa-aikatyössä on 41 prosenttia ⁽¹⁾. Yksin asuvien keskuudessa kokoaikatyö on sen sijaan huomattavan yleistä (71 prosenttia).

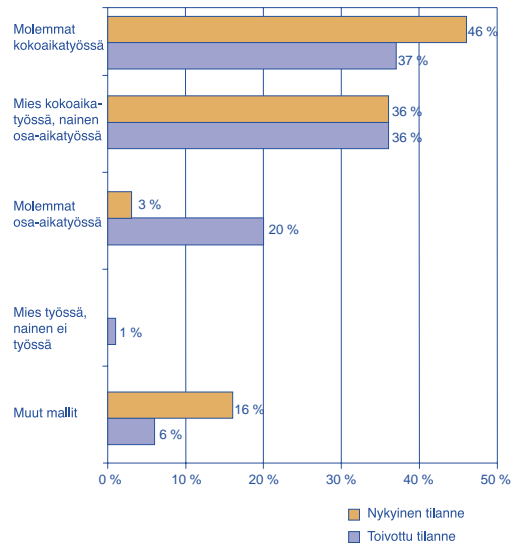
Lähes kaikki naimisissa tai avoliitossa olevien työssä käyvien naisten kumppanit ovat mukana työelämässä pääasiassa kokoaikaisesti. Ainoastaan pieni osa kumppaneista (13 prosenttia) ei ole palkkatyössä sen vuoksi, että he ovat työttömiä, opiskelijoita tai jo eläkkeellä. Lisäksi vain harvat kokoaikatyössä olevat naiset (kolme prosenttia) elävät osa-aikatyössä olevan henkilön kanssa.

Huomattava enemmistö palkkatyössä olevista naisista (katso kuvio 1), jotka ovat naimisissa tai avoliitossa, kuuluu toiseen seuraavista kahdesta ryhmästä:

- *Molemmat työskentelevät kokoaikaisesti*: tämä tilanne esiintyy lähes puolessa tapauksista (46 prosenttia).
- *Nainen työskentelee osa-aikaisesti ja mies kokoaikaisesti*: tämä tilanne esiintyy lähes 36 prosentissa tapauksista.

On huomattava, että kuviossa 1 annetut tiedot koskevat ainoastaan tällä hetkellä työssä olevia naisia. Tästä syystä sellaisen yhdistelmän tiedot, jossa *mies on työssä ja nainen ei ole*, eivät kuvaa nykyistä tilannetta vaan ainoastaan tulevaisuutta koskevia toiveita. Sellaisten naisten näkemyksiä, jotka eivät tällä hetkellä ole työssä, käsitellään jäljempänä olevassa kappaleessa pariskuntien tilanteen tarkastelun jälkeen.

Kuvio 1. Työssä käyvien naimisissa tai avoliitossa olevien naisten tilanne. ⁽²⁾

On monia syitä, joiden vuoksi naisten on mentävä töihin. Ne voivat olla sekä henkilökohtaisia, kuten tarve ansaita rahaa, että yhteiskunnallisia, kuten lastenhoitopalvelujen saatavuus, sosiaaliturvajärjestelmien tarjoamat etuudet tai yleiset kulttuuriset arvot. Vaikka useimmat tällä hetkellä työssä olevista naisista ovat varsin tyytyväisiä siihen, että pariskunnasta molemmat ovat palkkatyössä, he yleensä pitävät kuitenkin selkeästi nykytilannetta parempana sekä oman että kumppaninsa työajan lyhentämistä. Huomattavimmat erot nykyisen tilanteen ja tulevaisuutta koskevien toiveiden välillä näkyvät seuraavista malleista:

Molemmat työskentelevät kokoaikaisesti: vaikka tämä tilanne koskee 46:ta prosenttia työssä käyvistä naisista ja heidän kumppaneitaan, ainoastaan 37 prosenttia naisista pitää tätä järjestelyä hyvänä.

Molemmat työskentelevät osa-aikaisesti: ainoastaan kolme prosenttia työssä käyvistä parisuhteessa elävistä naisista noudattaa tätä järjestelyä, mutta 20 prosenttia heistä olisi halukas tekemään niin. Merkittävää on se, että suhteellisen suuri osuus perheellisistä miehistä (17 prosenttia) valitsisi tämän työmuodon.

⁽¹⁾ Lukuja on pyöristetty ylös- tai alaspäin lähimpään kokonaislukuun, ja tästä syystä prosenttilukujen summa ei aina ole sata prosenttia. Luvuissa on otettu huomioon ainoastaan ne vastaajat, jotka vastasivat kysymyksiin täydellisesti.

⁽²⁾ Muut mallit: mies työskentelee osa-aikaisesti ja nainen kokoaikaisesti, mies ei ole työssä ja nainen on työssä, kumpikaan ei ole työssä.

Mallissa, jossa *mies työskentelee kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti*, nykyinen tilanne vastaa ainakin kokonaisuutena täysin naisten toiveita. Tätä käytäntöä noudattaa tällä hetkellä 36 prosenttia työssä käyvistä naimisissa tai avoliitossa olevista naisista, ja vastaava määrä sanoo pitävänsä tätä järjestelyä hyvänä.

Vain muutamat näistä naisista (kaksi prosenttia) haluaisivat jäädä kokonaan pois palkkatyöstä. Vastaavasti suhteellisen harvat (viisi prosenttia) ilmoittivat haluavansa, että heidän kumppaninsa ei olisi työssä, kun tällä hetkellä 13 prosenttia kumppaneista ei ole työssä.

Tutkimustulokset osoittavat, että useimpien naimisissa tai avoliitossa olevien työssä käyvien naisten kumppani on myös palkkatyössä. He ovat yleisesti tyytyväisiä malliin, jossa molemmat osapuolet ovat palkansaajia. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna työssä käyvät naiset eivät kuitenkaan ole yhtä kiinnostuneita kokoaikaisesta työstä kuin osa-aikaisesta työstä niin itseään kuin kumppaniaankin ajatellen.

Miesten työssäkäynti: nykytilanne ja tulevat ennusteet

Miesten nykyinen työllisyysaste on yleensä naisten työllisyysastetta korkeampi. EU:n 15 jäsenvaltiossa ja Norjassa 71 prosenttia kaikista 16–64-vuotiaista miehistä on tällä hetkellä palkkatyössä. Miesten työllisyysaste vaihtelee maasta toiseen vähemmän kuin naisten. Kaksi kolmasosaa (70 prosenttia) työssä käyvistä miehistä on naimisissa tai avoliitossa, mikä noudattaa edellä mainittua työssä käyvien naisten suuntausta. Työssä käyvistä miehistä 30 prosenttia on yksin asuvia.

Suurin osa työssä käyvistä miehistä työskentelee kokoaikaisesti. Osa-aikatyössä on ainoastaan yhdeksän prosenttia. Yllättävää on se, että osa-aikatyö on yleisempää yksin elävien miesten (17 prosenttia) kuin naimisissa tai avoliitossa olevien miesten keskuudessa (viisi prosenttia). Tämä johtuu yleensä siitä, että yksin elävät miehet ovat usein opiskelijoita, jotka käyvät osa-aikatyössä opintojensa ohessa.

Pariskunnan palkkatyössäkäynti jakautuu kolmeen pääasialliseen ryhmään (katso kuvio 2):

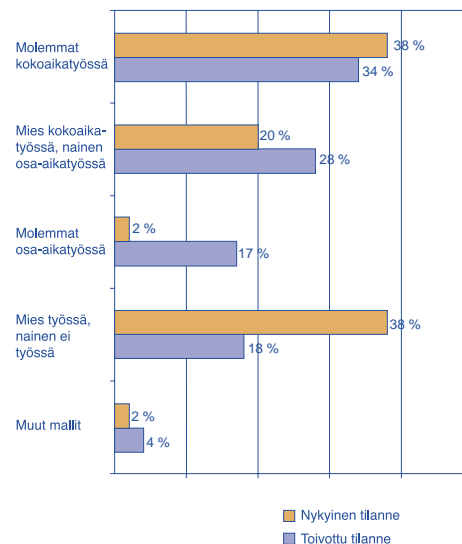
- *Molemmat ovat kokoaikatyössä*: tämä koskee 38:aa prosenttia työssä käyvistä naimisissa tai avoliitossa olevista miehistä.
- *Mies on työssä (joko koko- tai osa-aikaisesti), kun taas nainen ei ole*: myös tämä koskee 38:aa prosenttia työssä käyvistä miehistä.
- *Mies on kokoaikatyössä ja nainen osa-aikatyössä*: tämä koskee 20:tä prosenttia työssä käyvistä miehistä.

Työssäkäynnin jakautuminen pariskunnan sisällä ei kuitenkaan noudata lainkaan miesten toiveita:

- Vaikka tällä hetkellä 38 prosentilla työssä käyvistä naimisissa tai avoliitossa olevista miehistä on kumppani, joka ei ole palkkatyössä, ainoastaan 18 prosenttia sanoo pitävänsä tästä mallista. Tämä tarkoittaa sitä, että useimmat miehet haluaisivat vaimonsa tai elämäkumppaninsa osallistuvan työelämään aktiivisesti.
- Vaikka työssä käyvistä miehistä ainoastaan kaksi prosenttia on sellaisia, jotka ovat osa-aikatyössä ja joiden elämäkumppani on myös osa-aikatyössä, 17 prosenttia on ilmoittanut pitävänsä tästä mallista. Tämä vastaa naisten tilannetta, sillä heistä lähes vastaava osuus (20 prosenttia) on kiinnostunut tällaisesta järjestelystä pariskunnan sisällä.

Yleisesti ottaen useimmat (81 prosenttia) työssä olevista miehistä haluaisivat vaimonsa tai elämäkumppaninsa käyvän palkkatyössä – mieluiten osa-aikaisessa (45 prosenttia) kuin kokoaikaisessa työssä (35 prosenttia). Vain pieni osa työssä käyvistä miehistä ei haluaisi naisten käyvän palkkatyössä lainkaan. Naimisissa tai avoliitossa olevat miehet pitävät itse useimmiten enemmän kokoaikatyöstä (76 prosenttia). Kuitenkin myös suhteellisen suuri osuus (22 prosenttia) miehistä haluaisi työskennellä osa-aikaisesti.

Kuvio 2. Työssä käyvien naimisissa tai avoliitossa olevien miesten tilanne.

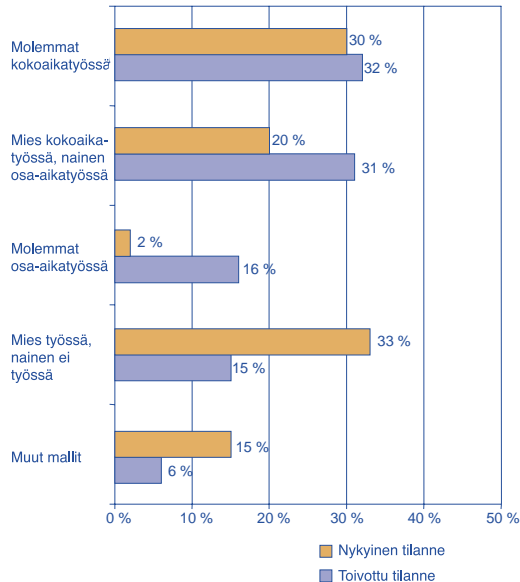

Pariskuntien työssäkäynnin mallit ja tulevaisuutta koskevat toiveet

Kahdessa edellisessä jaksossa tarkasteltiin työssä käyvien naimisissa tai avoliitossa olevien naisten ja miesten henkilökohtaisia näkemyksiä. Naisten ja

miesten näkemykset muistuttavat laajasti ottaen toisiaan heidän nykyisen työtilanteensa, työaikansa sekä tulevaisuutta koskevien toiveidensa osalta. Jos miesten ja naisten vastaukset yhdistetään, saadaan käsitys pariskuntien nykyisistä työn malleista ja tulevaisuutta koskevista toiveista.

Kuvio 3. Parisuhteessa elävien miesten ja naisten työssäkäynnin mallit.

Perusjoukko: Kaikki pariskunnat.

Tutkimustulosten perusteella voidaan yksilöidä seuraavat pariskuntia koskevat määrällisesti ja poliittisesti merkittävät (katso kuvio 3) neljä työllisyysmallia:

- **Molemmat työskentelevät kokoaikaisesti:** tämä koskee tällä hetkellä 30:tä prosenttia pariskunnista EU:ssa ja Norjassa, ja hieman useammat (32 prosenttia) sanovat kannattavansa tätä mallia tulevaisuudessa. Mielenkiintoista on se, että tämän vaihtoehdon kannalla olleet pariskunnat eivät välttämättä ole samoja kuin ne, jotka tällä hetkellä noudattavat sitä.
- **Mies on kokoaikatyössä ja nainen osa-aikatyössä:** tällä hetkellä 20 prosenttia pariskunnista noudattaa tätä mallia, mutta 31 prosenttia pariskunnista haluaisi toimia näin tulevaisuudessa.
- **Molemmat ovat osa-aikatyössä:** vaikka vain erittäin pieni osuus (kaksi prosenttia) pariskunnista noudattaa tällä hetkellä tätä työskentelymallia, huomattavasti suurempi määrä (16 prosenttia) sanoo kannattavansa tätä mallia.
- **Mies on työssä mutta nainen ei ole:** tämä koskee tällä hetkellä joka kolmatta pariskuntaa, mutta ainoastaan 15 prosenttia sanoo kannattavansa tätä järjestelyä tulevaisuudessa.

Tutkimustulokset osoittavat yleisesti sen, että suurin osa pariskunnista EU:ssa ja Norjassa haluaisi molempien kumppanien olevan palkkatyössä. Nykyisestä tilanteesta poiketen osa-aikatyötä kohtaan on selvää kiinnostusta pääasiassa naisten mutta myös miesten keskuudessa.

Tyytyväisyysaste

Edellä olevat luvut antavat tietoa ainoastaan pariskuntien noudattamista tai suosimista työssäkäynnin malleista. Ne eivät kerro, ovatko pariskunnat tyytyväisiä valitsemiinsa järjestelyihin tai missä määrin he ovat kiinnostuneita muista jaetun työajan tai työmarkkinoille osallistumisen muodoista.

Yksityiskohtaisempi analyysi osoittaa, että nykyinen tilanne vastaa usein – mutta ei aina – pariskuntien toiveita, jos molemmat ovat palkkatyössä.

Silloin, kun *molemmat ovat kokoaikatyössä*, yli puolet pariskunnista (55 prosenttia miehistä ja naisista) on tyytyväisiä järjestelyyn. Loput 45 prosenttia toivoisi toisenlaista järjestelyä: yksi viidestä haluaisi, että mies työskentelisi kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti. Yksi seitsemästä puolestaan haluaisi, että molemmat työskentelisivät osa-aikaisesti.

Tilanne on vastaavanlainen, jos *mies työskentelee kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti*. Tässäkin tapauksessa yli puolet vastaajista (naisista 62 prosenttia ja miehistä 55 prosenttia) kertoi olevansa tyytyväisiä järjestelyyn. Kysyttäessä ryhmän tulevaisuutta koskevia toiveita ainoastaan 12 prosenttia naisista ja 11 prosenttia miehistä haluaisi, että molemmat työskentelisivät tulevaisuudessa kokoaikaisesti. Vielä pienempi osuus (naisista kaksi prosenttia ja miehistä yhdeksän prosenttia) kertoi haluavansa, että mies työskentelisi kokoaikaisesti ja nainen jäisi kokonaan pois työmarkkinoilta. Suhteellisen suuri osuus pariskunnista – yksi kuudesta – valitsisi mallin, jossa molemmat työskentelisivät osa-aikaisesti. Tämän vaihtoehdon houkuttavuus näyttää lisääntyvän, jos kumppani jo työskentelee osa-aikaisesti.

Pariskunnat, joissa *molemmat työskentelevät osa-aikaisesti*, vaikuttivat erittäin tyytyväisiltä järjestelyyn. Kaksi kolmasosaa tähän ryhmään kuuluneista vastaajista oli siinä onnellisessa asemassa, että he saattoivat työskennellä mieleisellään tavalla. Tällä hetkellä ainoastaan kaksi prosenttia pariskunnista noudattaa tätä järjestelyä, mutta 16 prosenttia pariskunnista sanoi pitävänsä sitä muita malleja parempana.

Pariskunnista, joissa *mies on työssä ja nainen ei ole*, alle puolet (naisista 40 prosenttia ja miehistä 33 prosenttia) kertoi järjestelyn olevan heille mieleinen. Tässä ryhmässä kannatettiin myös sellaisia järjestelyjä, joissa *mies työskentelee kokoaikaisesti*

ja nainen osa-aikaisesti (naisista 29 prosenttia ja miehistä 20 prosenttia), *molemmat työskentelevät kokoaikaisesti* (miehistä 19 prosenttia ja naisista 17 prosenttia) ja *molemmat työskentelevät osa-aikaisesti* (miehistä 12 prosenttia ja naisista seitsemän prosenttia).

Vain harvat vastaajat (alle 20 prosenttia) olivat tyytyväisiä siihen, jos *mies ei ollut työssä tai jos nainen teki enemmän työntunteja kuin mies*. Yleisesti ottaen naiset ja miehet olivat samaa mieltä siitä, että on vielä parempi, jos mies on palkkatyössä ja jos mies tekee vähintään yhtä paljon viikkotyötunteja kuin nainen.

Sukupuolten väliset erot

Sukupuolten välillä on tällä hetkellä yhä huomattavia eroja tarkasteltaessa parisuhteessa elävien miesten ja naisten työhön osallistumisen jakautumista ja työaikoja. Naimisissa tai avoliitossa olevat miehet ovat kumppaneitaan useammin palkkatyössä, minkä lisäksi he tekevät myös enemmän työtunteja. Nämä sukupuolikohtaiset erot tulevat vähäisessä määrin esille myös tarkasteltaessa pariskuntien tulevaisuutta koskevia toiveita. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna pidetään toivottavana, että naiset osallistuisivat työmarkkinoille nykyistä enemmän. Naisten kiinnostus osa-aikatyöhön on lisääntynyt, mutta myös miehet ovat yhä kiinnostuneempia tästä järjestelystä. Kaiken kaikkiaan tutkimus osoittaa, että useimmat pariskunnat pitävät nykyistä parempana sukupuolten tasavertaista osallistumista työmarkkinoille ja tasavertaisia työaikoja. Naisten ja miesten tulevaisuutta koskevat toiveet ovat myös huomattavan yhdenmukaiset keskenään.

Kotitalouden työaika yhteensä

EU:ssa ja Norjassa on noin 66 miljoonaa pariskuntaa, joiden jäsenistä vähintään toinen on

palkkatyössä. Näistä pariskunnista yli puolessa (57 prosenttia) on kaksi palkansaajaa. Lopuissa 43 prosentissa on ainoastaan yksi työssä käyvä, joka on yleensä mies, vaikkakin kahdeksassa prosentissa tapauksista nainen on ainoa palkansaaja (koska mies on opiskelija, työtön tai eläkkeellä).

Tutkimus osoittaa, että miesten ja naisten nykyisen yhteisen viikkotyötuntimäärän (62 tuntia) ja toivotun viikkotyötuntimäärän (61 tuntia) ero on erittäin pieni. Tämä ei merkitse sitä, että kaikki työssä käyvät pariskunnat olisivat tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseensa: jos otetaan huomioon raha-asiat ja perheen koko, nykyisen tilanteen ja tulevaisuutta koskevien toiveiden välillä on itse asiassa huomattaviakin eroja, jotka eivät käy ilmi yhteenlasketuista määristä.

Ainoastaan yksi kolmasosa pariskunnista on suhteellisen tyytyväinen nykyisiin työjärjestelyihinsä. Neljäsosa pariskunnista haluaisi lisätä työtuntiansa määrää yli viidellä tunnilla viikossa, kun taas 41 prosenttia haluaisi pienentää sitä yli viidellä tunnilla viikossa.

Kuten taulukosta 1 käy ilmi, pariskunnan kummankin osapuolen viikoittaisten työtuntien määrän ja pariskunnan taloudellisen tilanteen välillä on tiivis yhteys. Lähes puolet pariskunnista (46 prosenttia) pitää itseään hyvin toimeentulevana. Tähän ryhmään sisältyy paljon pariskuntia, joissa molemmat ovat kokoaikatyössä ja joiden yhteenlaskettu työtuntimäärä on suurin (66 tuntia). Suurin piirtein sama määrä (47 prosenttia) katsoo tulevansa niukasti toimeen. Tämä ryhmä tekee seitsemän tuntia vähemmän töitä (59 tuntia) kuin ensimmäinen ryhmä. Ei ole yllättävää todeta, että ryhmässä, jossa on taloudellisia vaikeuksia (seitsemän prosenttia kaikista pariskunnista), pariskunnista usein vain toinen osapuoli on töissä. Tämä ryhmä on halukas lisäämään viikoittaista

Taulukko 1. Kotitalouden työtunnit yhteensä.

	Nykyinen tilanne	Toivottu tilanne
Kaikki pariskunnat	62 tuntia	61 tuntia
<i>Taloudellinen tilanne:</i>		
● hyvin toimeentulevat	66 tuntia	61 tuntia
● niukasti toimeentulevat	59 tuntia	61 tuntia
● taloudellisista vaikeuksista kärsivät	53 tuntia	64 tuntia
<i>Kotitalouteen kuuluvat lapset:</i>		
● nuorin lapsi on alle 6-vuotias	59 tuntia	61 tuntia
● nuorin lapsi on 6-vuotias tai vanhempi	63 tuntia	61 tuntia
● kotitalouteen ei kuulu lapsia	63 tuntia	61 tuntia

Perusjoukko: Pariskunnat, joista vähintään toinen on palkkatyössä.

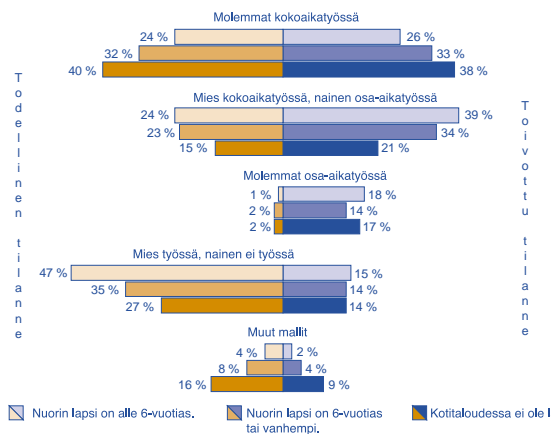
yhteenlaskettua työntuntimääräänsä keskimäärin 11 tunnilla.

Lasten asema kotitaloudessa

Useimmilla (70 prosenttia) naimisissa olevista tai yhdessä elävistä pariskunnista on vielä kotona asuvia lapsia. Näistä pariskunnista 24 prosentilla on alle 6-vuotiaita lapsia, 45 prosentilla on 6-vuotiaita tai sitä vanhempia lapsia, ja lopuilla 30 prosentilla ei joko vielä ole lapsia tai he ovat jo lähteneet kotoa.

Yllättävää on se, että lasten kuulumisella kotitalouteen on erittäin vähän vaikutusta palkkatyössä olevan pariskunnan yhteenlaskettujen työtuntien määrään, oli kyseessä sitten todellinen tai toivottu määrä (katso taulukko 1). Pariskunnat, joilla on alle 6-vuotiaita lapsia, tekevät vähiten työtunteja ja haluaisivat lisätä niitä hieman (59 tunnista 61 tuntiin). Tämä voidaan selittää sillä, että monet tähän ryhmään kuuluvat naiset eivät käy lainkaan töissä mutta haluaisivat käydä töissä ainakin osa-aikaisesti. Muissa ryhmissä – joissa pariskunnilla on vanhempia lapsia tai joissa kotitalouteen ei kuulu lainkaan lapsia – pariskunnan nykyinen yhteenlaskettu viikkotyöntuntimäärä on hieman suurempi (63 tuntia), ja nämä pariskunnat haluaisivat vähentää tätä määrää hieman (61 tuntiin).

Kuvio 4. Työmarkkinoille osallistuminen ja kotitalouteen kuuluvat lapset.

Perusjoukko: Pariskunnat, joista vähintään toinen osapuoli on palkkatyössä.

Vaikka erot sellaisten pariskuntien välillä, joilla on lapsia ja joilla ei ole lapsia, ovat yllättävän pienet, kun tarkastellaan viikoittaisia työtuntimääriä, työn jakautumiseen pariskunnan osapuolten kesken vaikuttaa epäilemättä lasten olemassaolo ja erityisesti nuorimpien lasten ikä (katso kuvio 4).

- Mitä nuorempia kotitalouteen kuuluvat lapset ovat, sitä epätodennäköisempää on se, että *molemmat vanhemmat työskentelevät kokoaikaisesti*. Kotitalouksista, joissa on alle 6-

vuotiaita lapsia, ainoastaan 24 prosentissa molemmat vanhemmat työskentelevät kokoaikaisesti. Lapsettomissa kotitalouksissa tämä luku on 40 prosenttia.

- Malli, jossa *mies on työssä ja nainen ei ole*, on yleisin (47 prosenttia) sellaisissa kotitalouksissa, joissa on alle 6-vuotiaita lapsia. Jos kotitalouteen ei kuulu lapsia, tätä mallia noudatetaan 27 prosentissa tapauksista.
- Lapset liittyvät läheisesti naisten osa-aikaiseen työssäkäyntiin: jos kotitalouteen kuuluu lapsia, joka neljäs pariskunta noudattaa mallia, jossa *mies työskentelee kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti*. Jos perheessä ei ole lapsia, tätä mallia noudatetaan 15 prosentissa tapauksista.

On mielenkiintoista todeta, että lasten olemassaololla on vain vähän vaikutusta siihen, haluaako pariskunta, niin mies kuin nainenkin, osallistua työmarkkinoille. Useimmat pariskunnat haluaisivat molempien olevan palkkatyössä (ainakin osa-aikaisesti). Näin on siitä riippumatta, kuuluuko kotitalouteen lapsia tai minkä ikäisiä nuorimmat lapset ovat (katso kuvio 4).

Kuitenkin, jos kotona on lapsia ja erityisesti jos he ovat hyvin nuoria, kiinnostus osa-aikatyötä sisältäviin työaikajärjestelyihin lisääntyy. Vaikka ainoastaan 20 prosenttia pariskunnista noudattaa tällä hetkellä mallia, jossa *mies työskentelee kokoaikaisesti ja nainen osa-aikaisesti*, 31 prosenttia on ilmoittanut olevansa kiinnostunut tämältyypisestä työjärjestelystä. Myös suhteellisen suuri kiinnostus siihen, että *molemmat työskentelisivät osa-aikaisesti*, ei näytä riippuvan lasten olemassaolosta.

Päätelmät

Tässä asiakirjassa keskitytään parisuhteessa elävien miesten ja naisten työmarkkinoille osallistumiseen ja työtunteihin. Tutkimuksesta käy ilmi, että kumppani vaikuttaa työelämään osallistumista ja viikoittaisia työtunteja koskeviin henkilökohtaisiin päätöksiin ja että päätöksillä on myös vaikutusta kumppaniin. Näin ollen on selvää, että muihin elämän osa-alueisiin liittyvät työmarkkinatoimet ja sosiaaliset toimet voivat liittyä tiiviisti toisiinsa.

On selvää, että työssäkäynnin nykyinen jakautuminen pariskunnan osapuolten kesken ei vastaa heidän toiveitaan. Miehet ja naiset haluaisivat, että työmarkkinoille osallistuminen olisi tasapuolisempaa riippumatta siitä, kuuluuko kotitalouteen lapsia tai minkä ikäisiä lapset ovat. Lasten olemassaolo ja ikä vaikuttavat kuitenkin työtunteja koskeviin toiveisiin: jos kotitaloudessa on pieniä lapsia, monet pariskunnat haluaisivat, että kumppani – yleensä nainen – työskentelisi osa-aikaisesti.

Nämä tulokset todistavat, että suuri osa nykyisestä työvoimasta pitää työ- ja perhe-elämän yhdistämisen helpottamiseksi tarkoitettuja toimia ja pariskunnan palkkatyöhön osallistumisen tasapuolistamista tervetulleina. Työmarkkina- ja perhepolitiikalla on pystyttävä vastaamaan kahteen merkittävään haasteeseen:

1. Ensimmäinen haaste on auttaa naisia, joilla on nuoria lapsia, osallistumaan palkkatyöhön. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että on tarjottava korkealaatuisia ja edullisia lastenhoitopalveluja, jotka vastaavat muuttuvien työmarkkinoiden tarpeita (kuten epäsäännöllisiä työaikoja).
2. Toisena haasteena on sellaisten asianmukaisten työolojen luominen, joilla autetaan naisia ja miehiä yhdistämään perhe- ja työelämä entistä paremmin. Keskeisenä kysymyksenä tällä alalla on silti laadukkaan osa-aikatyön tarjoaminen sekä

miehille että naisille. Osa-aikatyö on tehokas keino yhdistää työ- ja perhe-elämä sekä edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia ainoastaan siinä tapauksessa, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

- Osa-aikatyötä tarjotaan ja tehdään myös paljon ammattitaitoa vaativilla aloilla (ei ainoastaan vähän ammattitaitoa vaativissa tehtävissä).
- Sitä tarjotaan sekä miehille että naisille, siihen osallistuvat sekä miehet että naiset, ja sitä kehitetään näiden molempien hyväksi.
- Se ei saa haitata henkilökohtaista urakehitystä pitkällä aikavälillä.
- Siihen sisältyy kohtuullinen sosiaalisen suojelun taso.
- Haluttaessa on mahdollisuus siirtyä koko-aikatyöhön.

Tietoja tulevaisuuden työllisyysvaihtoehtoja koskevasta tutkimuksesta

Tutkimuksen toteutti kesällä ja syksyllä 1998 Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö. Sen yhteydessä tehtiin 30 557 puhelinhaastattelua 16–64-vuotiaille ihmisille EU:n 15 jäsenvaltiossa ja Norjassa. Tutkimuksesta saadaan tietoa haastateltujen nykyisestä työtilanteesta ja tulevaisuutta koskevista toiveista. Haastatteluja tehtäessä 43 prosenttia niistä, jotka eivät olleet työssä (7 749 henkilöä 17 908:sta), ilmoitti, ettei halunnut työskennellä seuraavien viiden vuoden aikana. Tätä ryhmää ei otettu mukaan myöhempään

analyysiin. Jollei toisin mainita, kaikki tässä asiakirjassa esitetyt luvut ovat peräisin tulevaisuuden työllisyysvaihtoehtoja koskevasta tutkimuksesta.

Käytetyt määritelmät:

Osa-aikainen = alle 35 työtuntia viikossa (ellei toisin mainita).

Kokoaikainen = yli 35 työtuntia viikossa.

Asiakirjan laativat Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiölle Harald Bielenski ja Josef Hartmann Münchenin Infratest Burke Sozialforschungista.

JULKAISUJA

Säätiön julkaisut ovat ostettavissa kirjakaupoista, EU:n julkaisujen virallisista myyntipisteistä tai Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimistosta, L-2985 Luxembourg (Internet-osoite: www.eurofound.ie). Jos hintaa ei ole mainittu, julkaisu on saatavana ilmaiseksi säätiön Internet-sivulta osoitteesta www.eurofound.ie/publications/ tai tilaamalla sen säätiöstä.

- 1. Kokoaikainen vai osa-aikainen työ: todellisuus ja vaihtoehdot** (tiivistelmä) EF/00/21
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV
- 2. Itsensä työllistäminen: vapaa valinta vai välttämättömyys?** (tiivistelmä) EF/00/22
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV
- 3. Osallistuminen työmarkkinoille nyt ja tulevaisuudessa** (tiivistelmä) Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV EF/00/19

- 4. Employment options and labour market participation** (raportti) EF/00/26
Saatavana seuraavilla kielillä: DE, EN, FR
- 5. Aikapaineet ja työn itsenäisyys** (tiivistelmä) EF/97/43
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV
- 6. Naisten ja miesten työolot Euroopan unionissa** (tiivistelmä) EF/97/59
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV
- 7. Bulletin of European Studies on Time – BEST**
Saatavana seuraavilla kielillä: DE, EN, FR
Vuodessa ilmestyy kaksi julkaisua.
- 8. Reduction in working time** (kirjallisuuskatsaus) EF/98/11
Saatavana seuraavilla kielillä: DE, EN, FR
Hinta: 18 EUR
- 9. Työllistämisedellytysten parantaminen: Oppaita hyvistä käytännöistä työvoimaneuvonnassa ja -ohjauksessa**

- EF/98/34
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, FR, IT, FI
- 10. Työelämä ja ikääntyvä työvoima: Hyvien käytäntöjen opas** EF/98/65
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DE, EN, FR, FI
  - 11. Ikäyrjännän torjuminen työelämässä** (tiivistelmä) EF/97/18
Saatavana seuraavilla kielillä: ES, DA, DE, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV
  - 12. Linking welfare and work** EF/98/53
Saatavana ainoastaan englanniksi.

LISÄTIETOJA

Lisätietoja tulevaisuuden työllisyysvaihtoehtoja koskevasta tutkimuksesta on saatavana Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön Internet-sivulta (www.eurofound.ie) tai seuraavalta yhteyshenkilöltä:
Dimitrios Politis
tiedotusalan yhteyshenkilö
P. (353-1) 204 31 40
F. (353-1) 282 64 56
Sähköposti: dmp@eurofound.ie

© Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö

Jäljentäminen on sallittua muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin edellyttäen, että lähde ilmoitetaan ja että lainauksesta lähetetään jäljennös säätiölle.

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö
Wyattville Road, Loughlinstown, Co. Dublin, Ireland

P. (353-1) 204 31 00

F. (353-1) 282-6456/4209

Sähköposti: postmaster@eurofound.ie

EF/00/25/FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN
VIRALLISTEN JULKAISUJEN TOIMISTO

L-2985 Luxembourg